

*”Ankara, ankara täällä on työ
pitkä on talvi ja valju on yö -
Miehiset miehet ja naiset, hei:
meillä ei vaikerrus kuulu, ei!”*

**Arvoisat juhlihan 60 vuotiaan seuran Suomussalmen Rastin edustajat, hyvät urheiluaktiivit,
hyvät juhluvieraat, naiset ja herrat!**

Alku oli Ilmari Kiannon Nälkämaan laulun v. 1911 kirjoitetusta alkuperäisrunosta. Runon kuvaamissa ankarissa oloissa on kasvanut sisukas kansa. 101 vuotta sitten talvi oli vielä pidempi kuin tänään, mutta lumielementti ohjaa ulkoliikkumista vuosittain 5-6 kuukauden ajan.

Kainuussa on harrastettu hiihtämistä koko se asuttamisen ajan. Sukset olivat välttämätön liikkumisväline pitkän talven ja suurten etäisyyksien maakunnassa. Alussa se tapahtui pääosin jäällä. Jo kaksisataa vuotta sitten rykmenttien sotilaisiksi otettiin mielellään kainuulaisia, koska kainuulaiset olivat luonteeltaan taipuisia ja oppivaisia sekä nuoruudestaan tottuneet karuun elintapaan ja suksilla risteilemään metsät ja maat. Siksi on luonnollista, että ensimmäiset Suomussalmenkin arkistoidut liikunnalliset kilpailumenestykset tapahtuivat hiihtämällä 1800-luvun lopulla.

Suurmenestys Tukholman olympiakisoissa 1912 nostatti Suomessa kansallisen itsetunnon aallon. Sisukas kansa pystyy vaikka mihin oli ydinajatus. Urheilu on ollut yksi väline itsenäisyysperinnössä ja itsenäisyyttä edistetään olympian näyttämöllä ja siellä on tavoite menestyä. Täältä lienee jo alkuun saanut ajatus ennen kaikkea menestystyöskunnasta vaan ei urheiluhullusta kansasta. Varsinainen liikuntaseuratyö oli tuolloin vasta alkuasemissaan.

Liikunnalla ja urheilulla on siis ollut nuoren kansakuntamme rakennustyössä monia merkityksellisiä tehtäviä. Se on ollut osa identiteettityötämme, jolla Suomi on nostettu kansainväliseen tietoisuuteen omana ja itsenäisenä kansakuntana. Alusta asti on mukana ollut myös ajatus kansalaisten kunnan ylläpitämisestä. Historia toistaa jälleen itseään, kun lasten ja nuorten liikuntatottumusten muutoksen yhtenä ponttimena on varusmiesten alentunut fyysinen kunto. Täsmälleen samoista syistä liikuntaa alettiin juurruttaa kansaan jo yli 100 vuotta sitten asevelvollisuuslain tultua voimaan.

Lauri ”Tahko” Pihkala, joka perusti kansallispeli pesäpallon, oli myös mm. urheiluopistotoiminnan alulle saattaja, hiihtoloman isä sekä monien hiihtotapahtumien synnyttäjä ja oli osaltaan perustamassa Suomen Latua. Filosofina ”Tahkoa” arvostettiin korkealle. Hänen urheilufilosofiansa kantava ajatus oli olla asettamatta urheilua itsetarkoituksiksi, vaan sillä oli muitakin päämääriä. Urheilun tehtävä oli ”Tahkon” mukaan vahvistaa kansallista yhtenäisyyttä, parantaa maanpuolustustaitoja, kohentaa kansan fyysistä kuntoa ja kasvattaa nuorisoa.

Hiihtoa ”Tahko” piti jopa tärkeimpänä ja arvokkaimpana lajina kaikista: *”Hiihto sopii kaikille, vauhtia rakastaville, niin lihaville kuin laihoillekin ja eritoten lihaville.”* Myöhemmin ”Tahko” puhui erityisen innostuneesti suunnistuksesta urheilumuotona: *”Suunnistus on niin mukavaa, että on ihme, ettei se ole syntiä.”*

Hyvät kuulijat!

Viime vuosisadan alkupuolella liikuntatoiminta oli aluksi Suomussalmellakin nuoriseuraliikkeessä ja kansalaissodan jälkeen suojeluskunnan ja maamiesseuran yhteydessä. Vahvat lajit olivat hiihto, yleisurheilu, pesäpallo, voimistelu ja suunnistus. Talkootyöllä valmistui ensimmäinen urheilukenttä vuonna 1930 kirkonkylälle. Vuonna 1931 syntyi ensimmäinen varsinainen urheiluseura Kiannan Yritys. Samalla vuosikymmenellä perustettiin myös Suomussalmen Ilves ja Suomussalmen Vesa. Maailmansotien välisen ajan poliittisen liikehdinnän ja tasapainon myötä syntyi paikkakunnalle myös TUL:n seuroja; Selkoskylän Sisu ja Ruhtinan Yritys. Seurataloja ja kenttiä rakennettiin, mutta tuleva sota tuhosi ne täydellisesti. Kipinä urheiluun jäi kuitenkin vahvana elämään.

Urheiluseuratyö on suomen suurin kansanliike ja siinä toteutuvat kansalaistoiminnan ihanteet. Ihanteita toteutamme perheen ja kodin piirissä, ystävien kesken tai työelämässä. Kansalaistoiminta ja urheiluseuratyö tarjoaa erinomaisia paikkoja osallistua ja toimia tavalla, joka tuntuu, sykehdyttää ja josta riittää muisteltavaa ja tarinoita kerrottavaksi.

Kansalaisyhteiskunta edustaa arvoja ja toimintaa, joille on nyt suuri tarve. Törmäämme vahvasti yhteisöllisyyteen. Työn vastapainoksi kaivataan rentoutumista ja virkistystä, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia. Ihmisellä on myös tarve kuulua johonkin ja tulla hyväksytyksi omana itsenään, joka on yhteisöllisyyden peruslähtökohta. Ihmisten ja osallistujien vaatimustaso seuratoiminnalle tulevat tärkeämmäksi ja tämä aiheuttaa jatkuvan osaamisen tason lisäämisen, kouluttautumisen. Osaamisen lisäämistä on tarve tehdä yli lajirajojen ja yli valtakunnan rajojen.

Muutosherkkyys, jota voisi kuvata toiminnan järjestäjän, seurajohtajan, tuntosarvien herkkyytenä, korostuu ja on luotava seuraorganisaatiolle valmiuksia muuttua, elää ajassa. Yhteiskunnan muutokset tuntuvat olevan kiihtyvässä liikkeessä...Rohkeus uudistaa toimintatapoja ja verkostoitua helpottavat ajassa elämistä. Liikuntaseura voi solmia yhteistyötä muihin kansalaisjärjestöihin ja julkisyhteisöihin sekä kehittää omaa toimintaansa auttamalla mm. maahanmuuttajien ja syrjäytyneiden asemaa. On varmistettava, että halutut viestit kulkevat sisälle ja ulos, jäsenistölle ja julkisuuteen. Järjestöillä ja seuroilla on aina ollut etuoikeus myös osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Haluan nostaa erikseen esille seuratyön merkityksen ja seuratyöhön osallistuvien motiivin. Liikunta ja seuratyö tarjoavat vastapainon tai tuen arkiselle työlle ja toimeliaisuudelle. Tämä ajatus lähtee liikkeelle toiminnan arvosta, sen merkityksellisyydestä, urheiluseuran itseisarvosta. Haluamme elää merkityksellistä elämää omien motiivien, vaikutteiden, kautta. Eri lajit ja erilaiset seuratyön tehtävät madaltavat kynnystä tulla mukaan toteuttamaan itseään seurassa. Kun tämä kaikki toimii avoimin ovin, on lähtökohta yhteisöllisyyden synnylle vahva. Tunne ja teot yhdistävät.

Seurat, myös urheiluseurat, syntyvät samanmielisten ihmisten halusta luoda yhteisö, jonka tavoitteena on jotakin arvokasta. Juuri tämän tavoiteasettelun myötä työstä tulee arvokasta ja kannatettavaa, eli siis jos tavoite on arvokasta, on sitä myös toimintakin. On äärimmäisen tärkeää, että urheilija yrittää parhaansa. Tämä tavoite on koko urheilun kirkkain ydin, henkisen ja fyysisen energian suunta ja maali. Ja tätä tavoitetta on kunnioitettava. Valitettavan usein teemme urheilun seuraajina latistavaa vertailua ja tuloskehityskäyriä, mutta kaikki paras yritys tarvitsee arvokseen kunnioituksen ja kiitoksen. Hyvä nuori tai vanha urheilija, paras riittääköön. Tämä ei tietenkään sulje pois kilvoittelua ja tavoitetta parempaan, sehän on koko tavoiteurheilun sielu.

Hyvät urheilun sankarit!

Lapsuuteni kodin ja myöhemmin kesäkodin Puolangan Aittokylän Väisälässä sain itse kokea ensimmäiset liikuntaelämykset. Maatalon töiden ohessa kisailtiin ja koettiin sen ajan kyläyhteisön liikuntaa. Mummola tarjosi setien opastuksella mahdollisuuden monipuoliseen urheiluun, korkeushypyn purukasa tuli tutuksi, pellon kiertävä polku ja kärrypolku uimaan olivat juoksukisailun suorituspaikat, öljysorakasa levisi kuula- ja kiekkringiksi. Kylän lentopallokentälle saivat tulla eri ikäiset mukaan, kasvamaan ja kasvattamaan. Olen kiitollinen siitä mukaan ottamisesta ja ohjauksesta. Mutta kuinka usein me muistamme kiittää siitä mahdollisuudesta, mitä meille tarjotaan ja kuinka meistä välitetään. Olen kiitollinen siitä setien tuesta. Valitettavasti en koskaan ehtinyt kertoa lämpimät kiitokseni niille kahdelle sedälleni, joille kiitokseni ovat jo myöhässä. Voin kuitenkin tehdä oman osani ja maksaa kunniavelkaani liikunnalle ja kisailulle. Uskon, että me monet paikalla olijat koemme samoin.

Hyvä juhlavieraat!

Viime aikoina liikunnan asemasta on vilkkaasti keskusteltu eri teemoin. Lähestymiskulmia on haettu huippu-urheilun asemasta ja rahoituksesta, lasten liikkumisesta ja sen monipuolisuudesta, koululiikunnan merkityksestä, varusmiesten kunnan heikkenemisestä, nuorten arvopohjien erilaisuudesta ja rakenteita ylläpitävästä kansalaistoiminnasta. Huippu-urheilun muutostyön lähtörakenne on nyt olemassa ja suunnitelmassa on laajasti tehty urheilijan polkua, jonka keskiössä on urheilija. Polku arvioi eri ikäkausina urheilijana kehittymistä, osaamisen kehittämistä ja jakamista, toimintatapoja, rakenteita ja resursseja sekä arvostusta. Muutostyön rahoitus on vielä avoin, mikä aiheuttaa liikuntatukea saavassa seura- ja liittokentässä varovaisia, osin pelonsekaisia odotuksia.

HUMU-ryhmän haastattelututkimuksen jälkeinen tärkein viesti oli varmistaa liikunnan monipuolisuus alle 12-vuotiailla. On toivottavaa, että lapsi ja nuori harrastaa 4-5 eri liikuntalajia ja liikunnassa säilyy sille ominainen ilo. Tästä eläviä esimerkkejä ovat mm. Jari Litmanen ja Teemu Selänne. Molemmat menestyjät valitsivat oman päälajinsa varsin myöhään nuoruusiässä. Vanhemmilla on tässä liikunnan monipuolisuushaasteessa ja liikunnan ilossa tärkeä ja ajatukselle tukea antava rooli.

Hyvä juhlaväki!

Rasti-sanan miellän etsinnän kohteeksi, johon liittyi löytämisen ilo. 100 000 suomussalmelaista on 60 vuoden toiminnan aikana löytänyt Rastin, paikkakunnan oman ilon ja virkistymisen lähteen. Lisäksi seuratoiminta on varmasti palkinnut yksilöä itsetuntemisen matkalla, yhtäläillä palkinnut onnistumisissa kuin kasvattanut epäonnistumisten kautta, lisännyt terveyttä ja elämänvireyttä, tuonut ystäviä ja vaikuttanut myönteisesti kuntalaisiin ja kuntakuvaan. Kiitos Rasti ja rastilaiset!

Nämä ajatukset vahvistaa mielestäni persoonallisella tummavärisellä ilmaisullaan Ilmari Kianto, joka kirjoitti vuonna 1913: *"Miehuuteni askeleet kumahtelevat nyt lapsuuteni leikkiipientarilla, nuoruuteni kärsimykset sulavat tulevan vanhuuteni pettymyksiin, mutta niin olen tähän kotiseutuun rakastunut, että sen takia olen uhrannut puolet siitä, mitä maailmassa väitetään elämän menestykseksi!"*

Urheiluliikkeen yhteiskunnallinen arvo on siinä, millaisia tulevia kansakunnan jäseniä, tulevia Kiantoja, me kasvatamme.

Hyvät rastilaiset!

Lämmin kiitos työstänne 60 vuoden ajalta. Itse meidän on luotava olosuhteet ja liikuttaa Kainuun kansaa, samalla tavoin kuin menneinä vuosikymmeninä, Teemme samalla arvokasta ja välittävää työtä tuleville sukupolville, omalla esimerkillämme ja intohimollamme. Haluan lopettaa vielä Ilmari Kiannon vähemmän tunnettuihin sanoihin Nälkämaan laulusta. Olkoon näissä sanoissa kannustusta tulevaan ja ylpeyden tunnetta omaan tekemiseen...

*”Hammasta purren ja parkumus pois!
Wierasko voimamme korvata vois?
Tänne ne sortuis' tuskahan työn,
tuiskujen helmaan ja yrmyihin yön.”*

Unto Väisänen